POPORUL A ÎNVINS! TRĂIASCĂ LIBERTATEA!

EDIȚIE SPECIALĂ

CONVORBIRI LITERARE

Nr. 12 decembrie 1989

REVISTĂ FONDATĂ DE SOCIETATEA „JUNIMEA" DIN IAȘI LA 1 MARTIE 1867

EDITATĂ DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

Piața Ștefan cel Mare, 22 Decembrie 1989

Argument

Al. DOBRESCU

Ziua de 22 decembrie va intra în cărțile de istorie ca zi în care poporul român a aruncat jugul odioasei dictaturi și și-a luat destinul în propriile mîini. Oprimat, îngenunchiat, umilit timp de un sfert de veac de un clan iresponsabil, ce-și întemeiase puterea pe un aproape inimaginabil aparat de represiune, neamul nostru s-a ridicat în picioare și, ca un singur om, și-a cerut drepturile legitime. Mercenarii tiraniei au tras fără milă în oamenii pașnici, au trecut cu șenilele tancurilor peste copii, femei, tineri și bătrîni. La Timișoara, la București, la Brașov, la Sibiu, la Cluj, mii și mii de oameni nevinovați, neînarmați. au murit pentru libertate și democrație. Masacrele n-au putut încovoia, totuși, voința poporului, care avînd de partea sa armata, o armată cu adevărat a întregii națiuni, a devenit, în sfîrșit, stăpîn în propria țară.

Am trăit și trăim momente de o însemnătate covîrșitoare pentru prezentul și viitorul patriei. O epocă murdară, coruptă, pătată de sînge, asmuțind fratele împotriva fratelui, o epocă de teroare a luat sfîrșit. N-o putem uita, pentru că am trăit-o pe propria-ne piele. Ne vom aminti de ea cu repulsie, dar ne vom aminti, trăgînd din coșmarul ei învățăminte, veghind ca niciodată de acum înainte reînvierea ei să nu mai fie posibilă. O epocă de mizerie materială, morală și intelectuală a luat sfîrșit. Ne vom plînge morții, ne vom cinsti martirii, neuitînd vreo clipă că demnitatea și libertatea cucerite cu un preț atît de mare trebuie apărate și consolidate. Noua structură politică a țării, emanație a voinței întregii suflări românești, trebuie sprijinită nu doar cu vorbe, ci cu fapte. Iresponsabila dictatură a lăsat în urmă-i o țară în ruină. Numai prin efortul general, prin muncă, putem repune pe picioare economia, învățămîntul, cultura. Bucurîndu-ne de victorie, să ne facem, așadar, fiecare, datoria la locul său de muncă, în deplina credință că acum lucrăm pentru noi înșine.

Revista *Convorbiri literare* a fost și este organul Uniunii Scriitorilor din România. O Uniune a cărei onoare a fost, în anii din urmă, pătată de o conducere impusă. nepăsătoare față de interesele breslei. Ea a lins cu osîrdie tălpile dictatorului, a călcat în picioare demnitatea de scriitor, a încurajat prostituarea cuvîntului. Mai mult decît atît, a luat, ea cea dintîi, măsuri administrative împotriva acelor confrați care, periclitîndu-și libertatea, și-au exprimat cu un admirabil curaj, cu o vrednică de cinste conștiință civică protestul. De numele acestei conduceri de tristă amintire se leagă interzicerea atîtor scriitori de talent și de rectitudine morală. Din primăvară, numele lor n-au mai apărut în paginile revistei noastre. Acum le putem scrie fără teamă că vor fi cenzurate: Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Dan Hăulică, Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Mihai Șora, Andrei Pleșu, Ana Blandiana, Aurel Dragoș Munteanu, Alexandru Călinescu, Dan Deșliu, Dan Petrescu, Mariana Marin, Liviu Ioan Stoiciu, Liviu Antonesei, Luca Pițu. Nu-i totul: aceeași conducere, preocupată doar să fie în grațiile despotului, a încălcat statutul Uniunii, luînd de una singură hotărîri în numele obștii, suprimînd minima democrație ce mai domnea în cadrul asociației noastre profesionale, îngrădind și, apoi, oprind complet primirile de noi membri. Așa se face că, în momentul de față, marea majoritate a scriitorilor tineri nu sînt membri ai Uniunii Scriitorilor. Este necesară o reorganizare a breslei în spiritul adevăratei democrații, o conferință a tuturor scriitorilor vrednici de acest nume, cu și fără carnete, care să hotărască destinele uniunii, să aleagă, prin vot direct, o nouă conducere, în stare să ne reprezinte și să ne apere interesele profesionale.

Dictatura, pulverizată prin solidaritatea întregului popor român, a încurajat și protejat oportunismul și minciuna. Destui dintre noi au cedat presiunilor de tot felul ori s-au lăsat ademeniți de mizerabile avantaje lumești, îngropîndu-și convingerile sub maldăre de cuvinte goale. Paginile *Convorbirilor literare* au fost și ele mînjite cu minciuni și oportunisme, veritabile sfidări la adresa înaintașilor ce au sfințit numele publicației. Ne cerem scuze cititorilor pentru neadevărurile și tăcerile la care am fost părtași. Ne cerem scuze pentru maculatura cu care le-am jignit bunul simț și bunul gust. Inutil să facem promisiuni pentru viitor. Sîntem noi înșine sătui de promisiuni ce au ținut, atîta amar de vreme, locul faptelor. Ce și cum vom face, veți vedea și veți judeca singuri. Ținem, totuși, să se știe că ne vom implica în toate problemele vieții economice, sociale, politice și culturale, spunîndu-ne cuvîntul fără înconjur. Facem apel la toți scriitorii de bună credință, la toți intelectualii români să ne sprijine.

Marea revelație

Ioanid ROMANESCU

Călăul care apărea numai înconjurat de gorile și de roboți care băteau din palme, cel care lua hrana de la gura poporului pentru a plăti paznici înarmați (inclusiv mercenari), cel care săruta în piețile publice numai copii proaspăt vaccinați — a fost răsturnat.

Paranoicul analfabet care se credea geniu, cel care „se pricepea" la toate și se autointitulase erou, cel care suporta în jur numai chipul său multiplicat — și-a dezvăluit adevărata față.

Tiranul care dădea dispoziții cu pumnul (la propriu și la figurat), iar pe oponenți îi declara nebuni, „le asigura" paza la domiciliu, sau îi zdrobea în pușcării — și-a primit meritata pedeapsă.

Despre ceea ce, încă mai de mult, unii dintre noi au dat semnale de alarmă — și nu au fost crezuți, ba chiar au avut de înfruntat efectele unei răzbunări atît de perfide încît nici nu știai dincotro se îndreaptă — nu e cazul să mai aducem dovezi. Poporul a văzut, în sfîrșit, cu proprii ochi — și a putut să se convingă; și tot el a pronunțat verdictul cuvenit principalului vinovat.

Acum, problema e să știm cum să ne mobilizăm pentru acea redresare pe care toți o dorim, spre a sta cu fruntea sus în rîndul celorlalte națiuni din Europa și din întreaga lume.

Ca scriitor, consider că în sistemul culturii noastre va trebui să se acționeze cu maximă competență și responsabilitate, pentru că noul context politic e întru totul favorabil — atît creatorilor, cît și iubitorilor de frumos. Va trebui să înlăturăm falsele criterii, ce permiteau în prim-plan bălăceala amatorismului — într-o asemenea măsură, încît pînă și în Imnul de Stat se strecuraseră erori de scriere (v. pleonasmul „Tot mereu să dăinuiești"), precum și de pronunție (v. sinalefa „so-cia-lis-mul"). erori de care și străinii care știau limba română puteau să rîdă, cum vor fi rîs de faptul că Festivalul „Cîntarea României" devenise în realitate „Cîntarea familiei", glorificarea unei perechi de „porumbei voiajori".

Iată că adevărații noștri eroi contemporani, cei care constituie mulțimea unui popor, nu au vrut să mai stea cu gîturile întoarse și cu ochii melancolici spre înălțimile de ceață ale cuplului prezidențial ce se credea „providențial".

În anul în care o lume întreagă îl sărbătorește pe Eminescu, poporul român a avut revelația adevăratului sens al viitorului, demonstrîndu-și — cu o rapiditate uimitoare — forța spirituală.

Români, maghiari, germani și oameni de alte naționalități de pe teritoriul acestei patrii, primiți urarea fraternă: La anul și la multi Ani Eminescu!

P.S. Prietenului nostru Sebe Ferenc József, pastor al Bisericii Reformate din Agnita, județul Sibiu, odată cu urarea de mai sus, îi transmit mulțumiri din partea Ioanizilor; mașina de scris (nedeclarată nicăieri) marca *Rheinmetall*, seria 190455, adică „mitraliera" noastră de rezervă a fost utilizată la Iași cu maximă eficiență.

Din partea scriitorilor din Iași

Întruniți astăzi, 24 decembrie 1989, la sediul revistei Cronica, scriitorii din Iași, în deplină unitate, aderă cu întreaga lor ființă, la Programul Consiliului Frontului Salvării Naționale.

În consens cu întreaga țară, scriitorii prezenți incriminează dictatura care a adus atîtea suferințe poporului român iar nouă, oamenilor de condei, ne-a impus odioasa cenzură răspunzătoare de imposibilitatea exprimării libere a adevărului și crezului nostru artistic.

Ne alăturăm eforturilor Comitetului din Iași al Frontului Salvării Naționale, punîndu-ne acum întreaga energie intelectuală și talentul în slujba marilor idei ale înnoirii patriei, în spiritul adevăratei democrații și al propășirii literaturii naționale.

În numele scriitorilor din Iași semnează:

Ștefan Avădanei
Alexandru Călinescu
Alexandru Dobrescu
Mihai Drăgan
Ioan Holban
Corneliu Ștefanache
Lucian Vasiliu

Anul 1989

Aura MUȘAT

Noapte sfîntă. După o jumătate, obsedantă, de secol și o Săptămînă luminată de focul rafalelor ucigașe și jertfa martirilor săi

„Linu-i lin și iară lin

Bate vîntul frunza lin".

Colinde răscumpărate și Tricolorul în bradul Crăciunului. Și reînviatele, alintătoarele imnuri iubite, pe care ni le-au trecut în șoaptă, cu lacrimi, părinți care nu mai sînt. „Ziurel de ziuă" — la Timișoara („Timișoara, Timișoara"), Brașov, Sibiu, Arad, București.

Veghem și la Iași, unde printr-o îndurătoare cumpănire a sorții, nu a fost sînge. Plîngînd și rîzînd, între tragica bucurie și suferința sublimă, aici, „în spatele frontului" (trăim sau visăm ?), murim și reînviem în fiece clipă alături de Voi. „Popor iubit", aclamăm abia murmurînd, cu vocea unuia dintre crainicii Televiziunii Române Libere. Cum în cele mai tulburătoare gînduri și în cele mai generoase utopii, nume și glasuri, chipuri aureolate de Spirit decid întru renașterea țării. Frontul Salvării Naționale: Cornea, Mănescu, Dinescu, Brucan, Blandiana. Ion Iliescu. Muncitori energeticieni. Minerii din Valea Jiului. Studențimea eroică, inteligentă și pură. „Armata e cu noi".

Încordăm cu voință și speranță auzul și deslușim: „Nu plecăm !".

Recitatorul lui Eminescu, îmbărbătînd și chemînd la luciditate, nonviolență și rațiune, în Piața Palatului, sub gloanțe, pe carul de luptă.

„O ce veste minunată", Alecu Russo:

„Domnul Dumnezeul părinților noștri înduratu-s-a de lacrimile tale, norod nemîngîiet"... Sensul *Cîntării* restituite cu plînsul adînc al istoriei milenare.

Opere de Ion Creangă (număr de inventar 3375) recuperate pe caldarîmul stropit de hieroglife de sînge, după dezastrul Bibliotecii Centrale Universitare. La Centenar, un tînăr francez ziarist, oaspete, cade la datorie, în România redevenită a Europei umaniște, integratoare.

„Ziurel de ziuă".

Nu 1984 (Orwell) ci 1989,

„Stimați oameni buni".

Scrisoare către „tovarăşii" Cameleoni

Emil BRUMARU

Pentru a mînji cultura s-au găsit destui slujbaşi cu creierii în portofel, gata să behăie omagial întru slava secerătorului general de oameni. Punguţa cu doi bani s-a căscat darnică. Din festival în festival, din cîntare în cîntare, hîrtia i-a răbdat mult, ciuruită de cuvintele scîrbite de propriile lor silabe.

Adevăraţii scriitori români nu şi-au lăsat niciodată conştiinţa şi talentul împletite cu igliţa în preşuri de lustruit tălpile şi şerveţele de şters mîinile. Au sperat cu toţii că se vor putea privi limpede în ochi şi se vor vedea exact aşa cum sînt.

Avem în sfîrşit libertatea de a ne scrie sufletul pe curat. Libertate cîştigată tragic: mii şi mii de vieţi curmate criminal cu mitraliera. Cei ucişi, din gropile în care au fost aruncaţi de-a valma, din cenuşa în care au fost spulberaţi, nu ar ierta, încă o dată, impostura.

În aceste zile extraordinare de izbîndă, trist ar fi ca de sfintele sărbători ale Crăciunului să primim în dar cadoul jalnic al articolarzilor de meserie.

Scriitorul român nu are nevoie să-i fie exprimate adevărurile de voi, „tovarăşi" Cameleoni!

Lumina a biruit întunericul

Al. ANDRIESCU

Cuvîntul, credem în mod obişnuit, este acea mică dar divină parte din fiinţa noastră care ne poate înfăţişa deplin gîndurile, sentimentele, speranţele. Iata că acum, cînd s-a împlinit ceea ce atît de mult şi cu atîta intensitate am aşteptat, după umilinţa în care ne-a scăldat ani de zile monstruosul neadevăr rostit de acei care transformaseră nebunia în politică de stat, găsim cu greu cuvintele cu care să ne mărturisim bucuria ieşirii din întuneric. N-am putut crede că se va mai putea ordona vreodată, după atîtea întîmplări nenorocite din veacul nostru, împuşcarea copiilor. Şi totuşi, din acest întuneric în care monştrii credeau că-şi pot devora liniştiţi victimele, un înspăimîntător Irod a rostit cuvîntul de moarte care i-a lovit şi pe copii. Ce frază poate exprima, fără să pară găunoasă, jalea mamei care, ca altădată Rahela, cum citim în Evanghelia lui Matei, „plîngea pe fiii săi şi nu voia să se mai mîngîie, pentru că nu mai sînt"? Astfel de orori, cît vor mai fi oameni pe acest pămînt care a fost adăpost pentru atîtea îngrozitoare nenorociri, nu trebuie să se mai întîmple. Lumina a biruit pentru totdeauna întunericul. Să-i cinstim, aşa cum se cuvine, pe eroii care şi-au jertfit viaţa pentru ca noi să trăim în lumină şi libertate.

Cîntec de speriat Umbra

Mariana CODRUŢ

vai ţie, Umbră,
fără nume, fără mamă şi tată,
urmîndu-mă din vremuri
mineralizate, strat după strat.

nimeni nu va şti
istoria ta.
doar pe-a mea
da!

vai ţie, Umbră,
tîrîndu-ţi globulele roşii prin frig.
ca pe-un vin bei vorbele mele,
ecoul lor excitant.

istoria ta
nu e explozie solară.
dar a mea
da!

vai ţie, Umbră,
pînă şi inima ta mică imită
bătaia inimii mele. dar
viaţa din ea de mult s-a scurs.

du-te,
te du!
eu exist,
tu nu!

*) O poezie care, din fericire, nu mai este actuală.

Primul An Nou în libertate

Liviu ANTONESEI

Doamnelor şi Domnilor,
Fraţi Români,

Nici nu-mi vine să cred că ziua cea mare a venit. Astăzi, la ora 11, auzind comunicatul privind instaurarea legii marţiale şi ciudata „sinucidere" a generalului patriot Milea, am crezut că totul e pierdut, că va începe să curgă un val de sînge de proporţii inimaginabile. Mi-au dat lacrimile, simţeam că-mi plesneşte inima. Dictaturile, la sfîrşitul lor, obişnuiesc să aplice tactica pămîntului pîrjolit. După mai puţin de două ore, am auzit vocea poetului Mircea Dinescu anunţînd vestea cea mare. Credeam că e un vis. Am văzut că nu e aşa ieşind în stradă, în Piaţa Unirii, în Piaţa Palatului, privind mormanele de maculatură arsă, feţele oamenilor, sutele de steaguri tricolore. Acolo am aflat că sînt invitat la Radio Iaşi pentru a mă adresa poporului meu. E prima dată cînd vorbesc la un post de radio şi mă bucur că o fac în libertate, în libertate deplină şi nici nu-mi venea să cred.

Ne bucurăm astăzi şi e firesc să ne bucurăm, dar, dincolo de bucuria noastră, nu trebuie să uităm că ea se clădeşte pe sacrificiul tinerilor, femeilor, bărbaţilor şi chiar al copiilor de la Timişoara, Bucureşti şi din alte oraşe ale ţării. Ei sînt eroii necunoscuţi ai poporului nostru, făuritorii libertăţii noastre de azi. Să nu-i uităm niciodată.

Fraţi Români,

Sîntem liberi, vom petrece — mulţi dintre noi — primul nostru Crăciun în libertate, primul An Nou în libertate. Să nu-i uităm pe cei care n-au apucat să petreacă acest Crăciun şi această trecere dintre ani. Dumnezeu să le binecuvînteze sufletele!

Fraţilor,

Ne bucurăm şi e bine să ne putem bucura. Sîntem liberi şi armata română, cum e şi firesc, e alături de români şi le garantează respectarea libertăţii. Sîntem liberi şi bucuroşi, dar nu trebuie să omitem că e necesar să fim şi responsabili. Să ne facem firesc datoria la locurile noastre de muncă, să ne păstrăm calmul, să dovedim că puterea este acum a poporului pentru că merită să fie a lui. Să nu ne gîndim acum, în prag de sărbători, atît la răzbunare — vinovaţii îşi vor primi pedeapsa, dar în spiritul legii —, cît la reconstrucţia ce ne aşteaptă în toate domeniile. Dictatura, într-o singură privinţă, a fost eficace — a reuşit să distrugă aproape totul, de la agricultură la cultură. Norocul nostru că nu a reuşit să ne distrugă şi sufletul! Cel puţin pe acela al majorităţii românilor.

Fraţilor,

În ultimile patru nopţi, am dormit în total vreo 8 sau 10 ore. Am urmărit cu sufletul la gură ceea ce se întîmpla în ţară, mişcînd butonul radioului pe toată scala. Sînt obosit şi poate n-am reuşit să vă spun tot ce-aş fi dorit. Închei spunîndu-vă că sînteţi liberi pentru că v-aţi cucerit libertatea vărsîndu-vă sîngele, pentru că aţi refuzat să vă lăsaţi îndobitociţi. Vă doresc, ne dorim să ne putem bucura de această libertate!

Trăiască România liberă!
Trăiască armata română!
Dumnezeu să ne ajute!

(Cuvînt rostit la Radio Iaşi, în seara zilei de 22 Decembrie 1989).

Poetul şi maşina

Celor care au murit pentru noi

Poetul aleargă şi maşina după el,
poetul aleargă şi maşina după el,
poetul aleargă mereu şi maşina după el.
Dar nu de teamă aleargă poetul —
e o capcană subtilă în care călăul
cade cu uşurinţă.
Mulţimea tace, mulţime rabdă, mulţimea
mişcă,
mulţimea ţipă, mulţimea se trezeşte...
Poetul stă — el nu mai poate fugi,
el are plămînii aprinşi şi scuipă sînge.
O torţă vie ar putea fi poetul
şi atunci, atunci mulţimea ar înţelege.

26 octombrie 1989, ora 7.

Apel la luciditate

Constantin PRICOP

O tragedie cum parcă n-a mai fost pe pămîntul României a avut loc sub ochii noştri. Mii, poate zeci de mii de oameni au fost împuşcaţi, striviţi de blindate, înjunghiaţi cu baionete. La ordinul celui care a condus, pînă ieri, ţara. Statul şi-a masacrat cetăţenii. Ce înseamnă aceasta, cum s-a ajuns aici, ce s-a întîmplat în zilele de tragedie în sufletele şi minţile românilor vom avea timp să analizăm. Deocamdată sîntem prea tulburaţi şi nu înţelegem totul. Iar acum nu e timp de speculaţii. Cu atît mai puţin de metafore. Acele procedee scriitoriceşti folosite de unii cu abilitate, altădată, pentru a spune altceva decît ceea ce „se cerea", sau pentru a strecura jumătate de adevăr, pentru a face aluzii mai mult sau mai puţin... curajoase (ce înseamnă curajul acesta în faţa celui al demonstranţilor?) nu mai au ce căuta în paginile revistelor noastre. Nu le va interzice nimeni (de-acum înainte nu trebuie să mai acceptăm nici o cenzură), dar nu mai are nimeni nevoie de ele. Pentru prima oară după ani şi ani de zile presa poate să spună adevărul întreg. Vom vedea cum va fi folosită această libertate şi de către cine. Unii nu mai sînt în stare nici să-şi imagineze măcar ce înseamnă a spune numai adevărul. Alţii, în schimb, au rămas, şi sub imperiul răului, oameni. Aspiraţiile către adevăr, către dreptate nu au murit în inimile lor, oricît de abil şi „ştiinţific" conceput a fost sistemul care a avut drept scop uniformizarea capetelor şi sterilizarea sufletelor; pentru a supune. Şi sistemul a fost diabolic. Priceput în camuflarea adevărurilor, în lansarea zvonurilor, în instaurarea fricii permanente, pînă la insinuarea concluziei că adevărul, dreptatea, libertatea nici n-ar exista, că singurul lucru care s-ar mai putea face ar fi supravieţuirea. Era puternic sistemul, pregătit să distrugă rezistenţa morală. Acum, că instituţia „de specialitate" a căzut (să sperăm!!!) în mîinile poporului, se va vedea exact cine a fost colaboratorul lui şi în ce măsură. Pentru că sistemul ştia să arunce zvonuri murdare. Cei vinovaţi trebuiau acoperiţi şi, în acest scop, uneori împrumutau pînă şi masca liberalizării, alteori aruncau deliberat, prin insinuări murdare, vina lor pe seama altora. Care, binеînţeles, n-aveau cum să se dezvinovăţească... Acum să fie scoase... conştiintele la lumina zilei.

Va veni timpul unei lupte crîncene cu oportunismul, cu carierismul, cu prudenţa călduţă: „să mai vedem, să aşteptăm dispoziţii, n-avem aprobare, să vedem ce zice noua conducere, care încă n-a fost aleasă..."; iată şi motivele pentru care acest număr va ajunge la dv. cu întîrziere.

Alături de oamenii într-adevăr de bună credinţă, în primele rînduri vor fi oportuniştii şi carieriştii. Pericolul nu e mic, pentru că avem o moştenire sinistră, un vacuum de organizare socială democratică pe care se vor grăbi să-l ocupe, dacă oamenii de bună credinţă nu se organizează, aceiaşi profesionişti ai compromisului. Organizaţiile sociale de ieri, de care erau ţinuţi deoparte sau în care erau marginalizaţi cei care nu conveneau nu prezintă nici o încredere. Ştim pe ce criterii erau structurate. Nu mai putem avea încredere în majoritatea conducătorilor instituţiilor culturale — care ştim cu toţii cui trebuiau să placă pentru a fi numiţi. Unde a fost partidul în aceste zile în care România a trecut prin cele mai dramatice momente din întreaga ei istorie modernă? Pentru a acoperi golul periculos din viaţa socială să purcedem la organizarea *forumurilor democratice*. Să facă parte din ele oamenii care au rămas cinstiţi, forţele sănătoase ale societăţii. Să intre în rîndurile acestor forumuri cei care şi-au păstrat, în epoca minciunii şi a denunţului, demnitatea. Să se organizeze oamenii care vor să-şi pună forţele în slujba societăţii româneşti. Există acum pericolul ca, rămînînd la o singură formă de organizare politică să ajungem, mai devreme sau mai tîrziu, acolo de unde am plecat. Să ne unim, pentru a contribui la restabilirea vieţii normale a societăţii, la reintrarea României în Europa, la revenirea la adevăratele valori ale omului, la demnitate, la democraţie, la curatele şi generoasele tradiţii româneşti, în Forumul democratic.

Acum, cînd scriu aceste rînduri, împuşcăturile n-au încetat. În Iaşi a fost şi e, deocamdată, linişte, deşi pericolul nu e cu totul înlăturat. Dar în Bucureşti, în Timişoara, în alte oraşe ale ţării, mor, chiar în clipa aceasta, oameni. Să ne pătrundem de jertfa lor supremă. Nici un rînd scris de noi să nu mai fie „vorbe". În faţa crimei odioase să ne reculegem. Să tacă, măcar acum, măcar o clipă, cei care nu au crezut niciodată în valorile pentru care ei îşi dau viaţa. Să ne gîndim la studenţii, la elevii, la toţi tinerii, la toţi oamenii care s-au ridicat, în România, cu mîinile goale împotriva tancurilor, mitralierelor, baionetelor criminale. Să-i ajutăm pe răniţi, familiile dispăruţilor, pe acei care mai pot fi ajutaţi. Şi dacă trebuie, să luăm noi înşine arma în mînă.

Pe români nu i-a invitat nici o mare putere din lume să se elibereze. Nu le-a dat nimeni voie să şi-o ia. Nu i-a ajutat nimeni în această jertfă supremă de sînge. De aceea, din această clipă ei nu mai sînt datori nimănui.

La o răscruce

Al. ZUB

Pentru cine a observat lucid evoluţia stării de lucruri din România şi din tot sud-estul european, era limpede că o scadenţă se apropie pentru regimurile instalate prin forţă şi minciună, că popoarele din această parte de lume se află într-un moment cînd trebuie să-şi ia din nou soarta în propriile mîini. Una după alta, dictaturile din zonă s-au prăbuşit, democraţia şi-a făcut loc, mai timidă sau mai îndrăzneaţă, invitînd popoarele la noi forme de solidaritate şi la o necesară reconstrucţie din temelii. A venit rîndul nostru. Cea mai redutabilă şi mai sîngeroasă dictatură a fost eliminată prin voinţa poporului. Am trăit cu toţii clipa minunată a trezirii, ceasul unic, cînd forţele întunericului au fost reduse la tăcere şi noi speranţe se pot întemeia acum pe munca şi tăria de spirit a tuturor. Pentru istoric, sensul acestei clipe comportă o dimensiune în plus, căci el e dator să privească victoria democraţiei în lumina a ceea ce a fost, spre a-i sesiza temeiurile şi legăturile cu alte experienţe de acelaşi fel. Memoria trebuie pusă la lucru pentru a redescoperi, după aproape o jumătate de veac, mecanismele ce pot înlesni exerciţiul democratic, deloc uşor, faptele, împrejurările, personalităţile ce au ilustrat prea scurta noastră epocă liberală. Desigur, lumea a evoluat între timp şi noile generaţii au a ţine ochii deschişi spre tot ce e achiziţie valoroasă în materie de organizare social-politică. Dar ele reclamă, în acelaşi timp, o perspectivă istorică, susceptibilă să le pună la îndemînă propriile tradiţii în materie de aşezăminte democratice, de „rînduială", cum se spunea odată şi în titlul unei publicaţii de larg interes. Cînd unul dintre marii noştri oameni de stat vorbea de „ordinea gîndirii", el avea în minte desigur şi exigenţa armonizării tradiţiilor locale cu imperativele lumii din afară. Trăim un moment cînd acest raport se află în plină reevaluare şi noi echilibre se caută din mers într-o lume bulversată de experienţe utopice şi de voluntarisme absurde. Mai mult ca oricînd, nevoia de ordine în gîndire, de estimare corectă a realităţii, de organizare cumpănită a energiilor a devenit o urgenţă şi ea nu poate primi răspunsuri acceptabile decît prin dialog şi exerciţiu democratic. „Noi sîntem poporul" nu e o lozincă de circumstanţă, clamată pretutindeni cu vigoare în aceste zile, ci un fel de a restabili un mare, profund adevăr: nu e de închipuit organizarea modernă a unei societăţi fără a ţine cont de factorul uman şi nu are nimeni dreptul de a sacrifica generaţii întregi de dragul unui viitor ipotetic. Viitorul acesta, moloh insaţiabil, a distrus atîta lume într-un secol răscolit de excese. Am plătit noi înşine, ca popor, un preţ grozav. Ne-am regăsit însă şi trebuie să facem astfel ca asemenea experimente să nu mai poată avea loc niciodată. Cerul ne surîde iarăşi, acum cînd se încheie nu doar un ciclu calendaristic, ci o întreagă epocă de tristă memorie.

Libertatea

Eu cînt libertatea pe coarda cea fină
A inimii mele, de dragoste plină.

Andreea-Ioana ANTONESEI
Clasa a VI-a, Liceul „Naţional"

Dincolo de literatură

Daniel DIMITRIU

O săptămînă de la masacrul de la Timișoara. Evenimente extraordinare s-au succedat între timp. Atît de multe la număr încît parcă n-a trecut o săptămînă ci luni. Tot ce înseamnă pentru mine experiență de viață de ani și ani pare nimic pe lîngă ce s-a adunat în șapte zile. O asemenea bulversare a timpului riscă să pară ireală. În fapt, nu s-a făcut altceva decît saltul din ireal în cel mai deplin autentic, din neverosimilul monstruos în adevărul măreț. Morții nevinovați de la Timișoara și București, din alte localități, victime ale carnagiului premeditat nu sînt, din nefericire, un vis urît, ci realitatea cea mai adevărată. Așa cum realitatea cea mai adevărată este bucuria imensă că soarta ne aparține întru totul.

Un singur lucru nu pot face în aceste momente : literatură. Pentru că sîntem foarte departe de ceea ce se cheamă ficțiune. Cum bine se spune, realitatea, așa cum se întîmplă mai cu seamă în momente excepționale, o ia înainte oricărei imaginații. Această realitate eroică în sensul cel mai deplin al cuvîntului face din noi toți, indiferent de profesie, o singură ființă care trăiește la tensiune maximă sentimentul istoriei. Tot așa, au luat-o înaintea închipuirii ororile.

Nu toți am fost implicați la fel în dramaticile evenimente din această săptămînă. Jertfele, cei care au pus în mișcare cu un efort imens pînă ieri încremenita roată a timpului despotic își au locul pe soclul recunoștinței noastre unanime. Lacrimi și flori pentru eroi ? Neîndoielnic. Dar mai mult decît atît, avem datoria sfîntă să păstrăm vie, în viața faptelor, memoria celor căzuți, copii, femei, bătrîni, tineri. Să mulțumim celor care, au pus mîna pe armă, militari și civili, să le mulțumim nu numai simbolic, ci punîndu-ne pe treabă pentru a da vieții noastre sensul nou pentru care oameni extraordinari s-au jertfit.

Sîntem într-un moment în care se rostesc cuvinte mari. Credeam pînă mai ieri că în limba română atîtea și atîtea cuvinte mari și sacre, mutilate de bîlbîieli, s-au golit de sens. M-am înșelat, o văd bine. Niciodată de cînd mă știu cuvintele LIBERTATE, EROISM, VICTORIE n-au sunat atît de adevărat, atît de proaspăt. Și aceasta pentru că au căpătat tocmai încărcătura faptelor mari și sacre. De fapt, noi acum nu scriem cu cuvinte ci cu pulsul inimii, cu emoția copleșitoare a sufletului, cu dorința fără seamăn de a munci și crea în demnitate, în adevăr, spre binele ființei libere care am devenit în aceste zile.

Eroii cărților viitoare își dobîndesc în aceste zile identitatea. Depinde de talentul fiecărui scriitor ca această identitate să rămînă o inscripție. Fără îndoială, ei, eroii, vor lumina peren conștiința noastră dincolo de paginile scrise, sanctificați de faptul cotidian de excepție al acestui timp, fapt în care s-a revărsat generos, viteaz și nepieritor sufletul românesc.

Actele și istoria

Nichita DANILOV

Un om este carne și sînge, impuls și trăire, un univers care se schimbă în fiecare clipă. Actele nu pot suplini omul, dar ele îi pot determina biografia, ele pot acționa asupra vieții unui om, asupra prezentului și asupra viitorului lui. De multe ori *dosarul* unui om este mai puternic decît omul. Sperăm ca omul să învingă dosarele ! Lupta va fi destul de aprigă. Oamenii își schimbă fața în funcție de dosare. Mulți vor spune : noi abia dacă le-am răsfoit. Le vom răspunde : noi însă am fost răsfoiți ! Ați pătruns în viața noastră intimă. Cîți oameni trebuie să-și sacrifice viața, să plătească tributul de sînge, ca să „cadă" un act ? Actele trasează granițele unor țări, fac să apară și să dispară state. Acționează atît asupra vieții individului, cît și a societății. Pot da naștere la conflicte interne și externe, sînt punctul de plecare al unor (noi) revoluții. Constituția și legile scrise (și nescrise) ale unei țări fac ca un popor să fie un popor dîrz, conștient de puterea și misiunea sa. Cei care mînuiesc dosarele au grijă să lucreze cu mîinile curate. Mănușa a fost trasă peste mînă, ea nu poate fi acuzată ! A semnat actul nu mîna, ci mănușa ! Mănușile sînt puse pe masă, mîinile se ascund dedesubt. Ele au fost nevinovate !

Cînd buldozerele dărîmă biserici și case, le mînuiesc niște mănuși. Și cînd buldozerele pătrund în paginile cărților și ale revistelor literare, mîinile spun : „Noi am fost nevinovate, ne-au mînuit niște mănuși !"

Alături de mănuși sperăm să putem vedea și mîinile pe masă !

Ce-a vrut dictatorul ?

Aurel ȘTEFANACHI

Doamne-Dumnezeule, sîntem liberi. Sîntem un popor liber. Din ziua de 22.XII.89 „cel mai iubit fiu al poporului" și-a început intrarea în propriul infern, „eroul planetei" a început să-și arate ultimele și scîrboasele-i fețe.

Ce a vrut dictatorul ? ! Dacă a vrut să ne umilească — Nu a reușit. Dacă a vrut să ne transforme în slugi imbecile — Nu a reușit. Dacă a vrut să domine demagogia și incultura — Nu a reușit. Dacă a vrut să ne devasteze ca ființă națională — Nu a reușit.

Ca scriitor român niciodată nu o să înțeleg de ce unii „tipi-scriitori" s-au lăsat prosternați și compromiși. Niciodată nu am să înțeleg de ce astăzi, acum, acești „tipi" încep să se scuze, să împingă totul în seama contextului. NU cred. NU cred.

Este vorba de mentalitate, nu de context.

E bine ca începînd cu această dată și aceștia să înțeleagă rostul demnității. Iubiți cetățeni, „să nu ne lăsăm copleșiți", în aceste momente e nevoie de calm, de luciditate și rațiune. Să nu ne pierdem în amănunte. Cei care au greșit cu siguranță vor fi judecați și pedepsiți, dar, aceasta se va desfășura sub pecetea legii. A legii noastre de popor liber.

Sîntem în ajun de CRĂCIUN, cu bucurie și smerenie să întîmpinăm ziua nașterii fiului Domnului. Doamne-Dumnezeule, după cît timp ? !

Frați români !

Cassian Maria SPIRIDON

Azi cînd a sosit ora libertății noastre, cînd Revoluția a învins, cînd drumul realei Democrații s-a deschis, sîntem fericiți ; Frontul Popular Român nu a luptat în zadar, nu în zadar atîți din membrii Frontului au fost schingiuiți, bătuți, umiliți în hrubele odioase ale Securității. În sfîrșit a triumfat adevărul. Unul din cele mai vechi popoare ale acestui pămînt a demonstrat lumii că nu și-a pierdut vigoarea. Nu i-a murit sentimentul libertății și democrației, a dat dovadă prin jertfa de sînge că merită toată stima și admirația întregii Europe.

Vom lupta pentru afirmarea și legiferarea principiilor largi democratice, pentru respectarea, în sfîrșit, a drepturilor Omului, pentru instaurarea unor instituții cu adevărat democratice.

În sfîrșit cultura, știința, economia, industria, agricultura vor fi în mîinile celor capabili, competenți în a le coordona și afirma, vom scăpa pentru totdeauna de numirile de sus ; ne vom alege singuri conducătorii, care, cu adevărat, vor munci alături de noi și nu vor transmite doar sarcini sau cifre de plan. Muncim, în sfîrșit pentru noi, pentru copiii noștri, pentru urmașii noștri, pentru România.

Țara are nevoie de oameni de bună credință, competenți, creativi, plini de inițiativă ; dar cei compromiși, slugoii regimului de dictatură, cei care pentru o bucată de pîine mai albă au fost dispuși să-și vîndă și să-și renege frații, îi rugăm să nu încerce și îi atenționăm că nu au nici o șansă să preia niște, imaginare, frîie.

Revoluția a triumfat, trăiască ROMÂNIA.

Joi, 28.XII.1989, ora 16, Frontul Popular Român, vă așteaptă în Piața Unirii.

CRĂCIUN fericit ! DUMNEZEU să ne ajute !

Lacrima bucuriei și durerii

Corneliu ȘTEFANACHE

S-a vorbit și răsvorbit despre obsedantul deceniu. Ca și cum ar fi fost numai acela, de la început. Au trecut apoi peste noi și prin noi zilele și nopțile altor decenii la fel de cumplite, mult mai cumplite. Le-am simțit cum ne împuținau viața și ne pustiau sufletele, dar noi am continuat să răsucim pe toate părțile tot pe acel deceniu. Crezînd că astfel ne-am putea apăra cît de cît masa de lucru, închipuindu-ne că am înșela vigilența ucigașilor de cuvinte, că, în sfîrșit, am fi în stare să spunem semenilor noștri ceva și din adevărul prezentului, de care ei aveau atîta nevoie. N-am reușit să spunem adevărul întreg nici despre acel deceniu și cu atît mai puțin despre cele ce-au urmat. A fost o iluzie, un drog cu care ne-am imaginat că avem curaj. Fiecare intrare a noastră în prezentul imediat, cu măcar o umbră de bun simț, a fost însoțită de fel de fel de chinuitoare tertipuri, de aluzii, ca să putem trece astfel mascați pe sub ochii cenzurei. Asemenea strecurări printre rînduri spre cititori, atît de puține, au fost și puținele noastre bucurii. Dar, deși am simțit mereu, de cîte ori am luat stiloul în mînă, că sîntem bolnavi, ne-am lăsat copleșiți de boală. Diagnosticul nu se poate numi decît cu un singur cuvînt : lașitate. Indiferent dacă ea a venit din frică sau, mai grav, din căpătuială, rezultatul este același.

În diferite împrejurări, cu o atmosferă supraîncărcată de imbecile sloganuri despre omul nou și mersul la izvoare, am îndrăznit să spun că literatura a fost și trebuie să rămînă apărătoarea celor apăsați, aflați în suferință, marginalizați, a oamenilor înfrînți de o existență nedreaptă. La lansarea unui roman de-al meu a fost subliniată preferința mea pentru oameni înfrînți, care ratează mereu și, interpelat de un cititor — de unde această aplecare spre asemenea inși ? — am răspuns în fața sutelor de oameni prezenți acolo în librărie : Talentul meu este prea mic pentru a cuprinde pe învingători... Și, Doamne, cît am suferit că n-am putut, n-am fost în stare, — din frică, din lașitate — să spun totul pînă la capăt despre învingătorii care treceau cu tălpile lor țintuite peste mîinile noastre, peste cuvintele noastre, care ne fixau cu ochii de bufniță, să ne citească pînă și gîndurile...

Și iată că acum putem spune. Am ieșit din tunelul în care toți am fost înghesuiți de atîtea decenii, un tunel al carnavalului apocaliptic care a vlăguit un popor întreg de ce a avut el mai bun. Ne frecăm la ochi pentru că lumina este prea mare. Clipim și aproape nu ne vine să credem că satrapul, autointitulat fiu devotat al poporului, care a călcat în picioare tot ce avem mai sfînt, a încetat să mai zbiere la noi, să ne mai poruncească, să ne mai amenințe. Credeam că nu mai apuc să trăiesc această clipă. Ce imensă bucurie !

Să ne frecăm la ochi, să-i deschidem mari și să ne privim unii pe alții. Să ne întrebăm unde am fost, cînd atîția semeni de-ai noștri erau împinși în dube, cu cătușele la mîini, cînd mulți dintre ei erau aruncați în închisoare, cu domiciliul forțat sau uciși numai pentru curajul lor de a se împotrivi blestematului despot. Mulți am tăcut, paralizați de frică. Alții am vorbit, i-am închinat satrapului versuri și articole de slavă, am căutat, prin tot felul de ședințe să analizăm primitivele lui idei, numindu-le geniale. Prin gurile și stilourile multora dintre noi pînă și „fagurile de miere" al limbii noastre a devenit amar, a fost otrăvit.

Ce imensă bucurie este acum ! Dar și ce tristețe ne învăluie cînd ne uităm unii la alții, cînd ne întrebăm dacă nu cumva absența noastră prea frecventă acolo, unde am fi putut să fim noi înșine, n-a contribuit la îngrozitoarea vărsare de sînge săvîrșită cu atîta banditească premeditare în orele ce ne-au adus libertatea ? Ce tristețe că am pierdut atîția oameni nevinovați, ridicați cu mîinile goale în fața mitralierelor ! Ei sînt cei înfrînți care prin moartea lor au învins pentru un întreg popor. La ei mă gîndesc în această clipă. Ei au fost cu adevărat Oameni. Ei și-au învins frica lor și ne-a ajutat pe noi să ne învingem propria noastră frică. Ei merită să fie primii eroi ai viitoarelor cărți.

Da, am ieșit din tunelul obsedantelor decenii. Este mare lumină. Așa trebuie să fie, chiar dacă ne dor ochii. Să-i deschidem cît mai larg și să ne privim unii pe alții. Să ne obișnuim a ne privi unii pe alții, a ne așeza acolo unde merităm fiecare în parte, cu cele făcute și nefăcute, cu cele spuse sau tăcute. Acum, cînd soarele este întreg și pentru poporul nostru, cînd lacrima ne este bucurie pentru libertate, cînd lacrima ne este durere pentru sîngele vărsat.

Despre Ea

Cornel George POPA

Vreau să scriu despre libertate și, trebuie să o mărturisesc, îmi vine încă foarte greu pentru că nu am știut niciodată cu adevărat ce înseamnă libertatea. De auzit am auzit, de citit am citit, de văzut (filme) am văzut, dar eu, mărturisesc, nu am avut niciodată în mînă palpabilitatea ei de fruct viu, misterios și fecund, nu am simțit nicicînd în piept explozia ei amețitoare și parfumată.

Vreau să scriu despre libertate și cuvintele, asemenea unor lacrimi dintr-o mare de sînge pătează timid coala albă, strîngîndu-se parcă unele în altele, încercînd să se ocrotească singure, de vîrful ascuțit al stiloului, care le poate șterge, care le poate mîzgăli, care le poate aneantiza pînă a nu fi din ele decît o pagină oarecare, plină doar de rînduri neciteţe, o coală de hîrtie murdară care poate însemna orice.

Vreau să scriu despre libertate și sînt încă foarte timid, aproape paralizat de emoție, la fel ca un puști de 18 ani, îndrăgostit pînă peste urechi, venit la prima lui întîlnire de dragoste, bărbierit de puținul lui puf pînă la os, în costum, și cu un imens buchet de trandafiri galbeni în brațe. Și afară e seară, și afară e-un aer înmiresmat și cerul e atît de frumos încît îți vine să zbori...

Vreau să scriu despre libertate și mă văd nevoit a cuceri foaia de hîrtie albă, insolentă și trufașă, cu semnele mele chinuite, a-i domoli cerbicia sfruntată cu litere puse curajos una lîngă cealaltă, ca un șir de inimi în lanț care-și dau mîna. Și este greu, este chinuitor de greu, căci fiecare semn are greutatea bobului de nisip (grîu al viitoarei pîini) ce înțepenește motorul unei navete spațiale, și este greu fiindcă un steag de cuvinte nu poate fîlfîi înalt și maiestuos decît dacă nu este țesut cu sînge și lacrimi și suferință.

Vreau să scriu despre libertate și am simțămîntul că trăiesc un moment care, prin comparație, nu-și are echivalent uman decît în nașterea unui copil, o naștere în chinuri vreau să spun, o naștere biruită în final de triumful țipătului eliberator al bucuriei obosite de după.

Vreau să scriu despre libertate și realizez deodată că, uite, chiar o fac !, deși pînă a ajunge la asta mi-a fost frică și oasele mi s-au muiat de-atîta frig interior, alb, un frig aidoma unei camere de spital, și acum parcă aș desena pe toți pereții numai flori și mere și nenumărați aștri solari ce încălzesc naiv și cuminte curățenia septică, inumană a acelei camere de spital, și parcă se face deodată cald și bine, și miroase a gutui din podul bunicii, și miroase liniștitor a pace.

Am mărturisit : nu știu încă să scriu despre libertate dar, cred eu, dacă pot spune lucrurile astea, liber, iar ele, sînt sigur, nu vor fi călcate de botul vreunei cizme, trebuie că și ele înseamnă libertatea.

Hidra

Dan MÂNUCĂ

L-am văzut și m-a înfiorat fiara agresivă și imbecilă, încolțită în așteptarea sentinței. În așteptarea sentinței am fost și noi, un întreg popor. Frica a fost unul din capetele hidrei, frica ce ne condamna la moarte, la o moarte lentă și sigură, pe care ne-o aplaudam noi înșine. Frica de noi înșine, care ne paraliza, ne amenința inima și mintea. Frica de omul de alături, frică ucigașă a omeniei și a necesarei cuviințe sociale. Și am tăcut, poate și pentru că așteptam ca lucrurile să se rezolve de la sine. Puțini sînt cei care au înțeles altfel. Multora, cînd au înțeles, ochii li s-au luminat de lumina morții. Sînt eroii noștri pentru totdeauna. Să facem loc în sufletele noastre pentru veșnica pomenire a victimelor epocii negre din prezentul României. Morții noștri ne redau încrederea într-o demnitate națională pe care mă îngrozesc la gîndul că o credeam pierdută. A avut dictatura și meritul ei incontestabil : a educat o generație de aur, aceea a unui tineret care știe ce și cum nu trebuie să se facă și care va ajuta la regenerarea spirituală a țării.

Mortificarea sufletească ce ne era hărăzită nu va trece atît de lesne. Urmele sînt atît de adînci, cangrena provocată de mușcăturile nenumăratelor capete ale hidrei s-a întins atît de departe, încît nu ne putem îngădui să așteptăm. Să începem cu eradicarea oportunismului, cultivat cu stăruință de dictatură și care poate să amenințe începutul de democratizare. Dacă vom îngădui speculanților morali să ajungă în organismele noi pe care le vom crea, riscăm să reînviem unul din capetele fiarei. Să păzim încolțirea plăpîndei flori a onestității sociale.

Un om pentru zei

Nicolae IONEL

PHILON
De ce la casa de nebuni ? De ce ?
TEON
Fiindcă nu-l laud, nu mă-nchin în pulberi
în fața lui, care-i atît de hîd,
de parcă firea-ntr-un delir de sine-ar
fi stors din toată bezna răutatea,
perversitatea, mîrşăvia şi prostia
şi-ar fi vărsat-o-n sufletu-i.
PHILON
Cum ? Pentru-atît ? Doar pentru că
nu-l lingușești ?
TEON
Cînd merge la privată, se anunță-n trîmbiți
isprava demiurgului şi-o placă
se pune-n for. Atunci, cum să nu fiu
abominabil ?
PHILON
Voi sînteți nebuni ?
TEON
Nu încă.
Dar ne copleşeşte
triumfu-a tot ce-i mai stupid şi-abject,
pe cînd cu rîtu-obscen rînjeşte din holera
biruitoarei mîrşăvii.
PHILON
Dar nu se poate ! — Aşa ceva
nici nu se poate-nchipui !
TEON
Te cred că nu poți.
Nimeni niciodată
să nu fie silit să-şi amintească
ce este-acum la noi :
o mascaradă imbecilă,-o băşcălie
absurdă şi grotească, o paradă
dementă-a nulității deşănțate,
o farsă-ngrozitoare ce ne-afundă
în disperare şi prăpăd !
PHILON
Dar el e unul !
De ce nu se revoltă ?
TEON
Urlă-mi asta
şi fă-mă să-nțeleg : de ce ?
De-ar fi vreun zmeu, vreun ins nestăvilit !
O forță,-un plin de patimă, măcar un
nebun neronian ! Dar el ! Un vierme !
O căzătură clăpăugă, o omidă
tremurătoare, putredă de ură,
el, un buboi al firii-ngrețoşate
că s-a spurcat să-l nască,
o scursură
a tot ce-i ruşinos şi pentru viermi,
degenerare-a şapte generații
sortite spurcăciunii — el, ne ține,
molusca asta vînătă,-n genunchi
silindu-ne la cultul cel mai hîd
şi excremențial de sine ! Cum ?

(fragment din piesa cu acelaşi titlu — 1987)

Hoinar prin Iaşi

Val GHEORGHIU

După o noapte de insomnie, dar ce insomnie ! şi care cetățean al Universului nu şi-ar fi dorit o astfel de insomnie ! mi-am spălat tîmplele (cu apă fiartă) şi, extrem de analitic (sintezele se produseseră noaptea), am început să refac vechile hoinăreli pe străzile unui Iaşi veşnic, netrucat, în mucava, întîi, pentru oxigen, pe fundalul Abrahamfi, cu bicicleta în bandulieră, pîş, pîş, apoi, pe jos, pe la domnul Pogor, pe fostă Carol, pe lîngă bibeloul mărit din Piața Independenței, la poalele căreia mi-am părăsit definitiv semicursiera, scumpa de ea, pe sub ferestrele de la Dermatologie (damf de formol), pe lîngă clopotnița de la stabilimentul Spiridon (printre donatori Mihăiță şi Lascarache Mihalache ce lume, ce lume ! cu nările dilatate, pe sub friza Institutului de Anatomie (orgolioşii magiştri !), cătinel, pe la Boltă, ei, da, şi pe la Boltă, unde se făcea aerisire pentru sfeştania de la zece (de-acum încolo non-stop, nu ?), o reverență în stînga, Domnului Codreanu, şi ? şi ? mai departe ? da, în piața dichisită, doar pentru chilia lui Dosoftei atît, felinar care arsese toată noaptea, iar acum dormea adînc, somn de lespede romanică, nefardată, pe sub marchiza împărătească de la Palat, emanînd înecăcioase mirosuri de verni...

...înapoi, din nou prin piața tixită, tricolorul, tricoloruri dureroase şi stenice, stînd iarăşi demn în istorie, oameni, oameni, rugurile de cenuşă, rumoarea nouă, necunoscută pînă acum, uralele, mîinile, ochii, mîinile sub cerul dimineții irepetabile, prima după cea mai lungă şi fericită noapte a neamului, micile haimanale de pe Armeană, tremurînd steluțele şi clopoțeii curatului Crăciun de mîine, de poimîine...

...atelierul, impudicul sanctuar al culorilor, singura închisoare acceptată în această dimineață...

10 gînduri libere

George PRUTEANU

1) A fost o vreme de intoleranță şi batjocură. Să le gîtuim, să fim senini şi generoşi.

2) A fost o vreme a frazelor mai lungi decît gîndul. Să le aducem, gînd şi frază, la paritate.

3) A fost o vreme a aluziilor şi ocolişurilor. Să le înlocuim cu spusa pe şleau.

4) A fost o vreme în care prostia şi conformismul proliferau. Să le stîrpim.

5) A fost o vreme cînd banalitatea era suverană. Să scăpăm şi de terorismul platitudinii.

6) Ni-s creierele încă murdare de zgura a peste două decenii de ploaie imbeciloactivă. Să le purificăm.

7) De pe 22 decembrie mi-e maşina înnegrită de cenuşa „operelor" arse de furia sfîntă a ieşenilor. Nu că vreau să-l reîncarnez pe Pristanda, dar zic : ce murdărie curată şi bună !

8) Propaganda nu mai avea superlative, noi nu mai găseam înjurături. Cîți ani ne vor trebui ca să ne descărcăm toată obida ? Cîți ani ne va obseda obsedantul sfert de veac ? Să privim înapoi cu mînie, dar nu stînd locului, ci prin „oglinda retrovizoare" a celui care-şi vede, liber, de drum.

9) Libertatea e un ozon amețitor. Deținuții eliberați de la Auschwitz, mîncînd prea mult, mureau. Să nu luăm mai mult decît putem duce. Frenetici, dar nu exaltați

10) Suntem datori cu lacrimi pentru sîngele care ne-a eliberat cuvintele. Trăiască 22 Decembrie !

Istoria ne cheamă! Credința, adevărul şi dreptatea au învins!

Nicolae PANAITE

Marele prozator Ion Druță se întreba, nu de mult, la *Europa liberă*, postul de radio pe care îl ascultau, sub dictatura criminală a clanului Ceauşescu, mai toți locuitorii acestui pămînt, dornici de libertate, adevăr şi democrație, că oare să se fi stins lumina în sufletele românilor ? (Pe această cale, a luminii şi adevăratei trăiri pe pămîntul pe care am primit botezul credinței în Dumnezeu, aducem mulțumirile noastre scriitorilor, ziariştilor, într-un cuvînt, românilor de la postul de radio *Europa liberă*, care ne prezentau zilnic, adevărul despre noi întregii lumi).

Măreţul act istoric, pe care l-am trăit în zilele de 19—23 decembrie 1989, a răspuns, a demonstrat că nu s-a stins lumina, că, niciodată, chiar şi atunci cînd tiranilor li se părea că abia mai pîlpîie, lumina nu era stinsă.

S-a vărsat mult sînge, la Timişoara, la Bucureşti, la Sibiu şi în alte oraşe ale actualei ROMÂNII LIBERE. Armata, întregul tineret, au fost eroii acestei revoluții. De jertfele acestea, cît vom trăi noi, copiii noştri şi copiii copiilor noştri, mereu ne vom aduce aminte. Sufletul nostru, gîndul nostru, să fie la ei — eroii salvării noastre — şi să le oferim locul din față în altarul credinței şi existenței noastre.

Dorința noastră, credința noastră în libertate, în adevăr, şi în Dumnezeu a învins. SÎNTEM LIBERI ! DA, SÎNTEM LIBERI CU ADEVĂRAT !

Nu trebuie să ne mai temem de nimic şi de nimeni. Trebuie să existăm sub sceptrul adevărului şi democrației. Da, aşa va fi, aşa trebuie să fie.

Cît de curînd, va veni şi vremea dreptei judecăți a tuturor celor care au greşit, şi mulți au mai greşit premeditat ! Legea democrației îşi va spune cuvîntul. Semnătura lor, faptele lor sînt cei mai buni martori.

În timpul despotic pe care l-am trăit, unii, şi nu erau puțini, îi aducea osanele dictatorului, iar alții, şi mulți au fost, erau interogați, arestați la domiciliu, dați afară din serviciu, datorită faptului că spuneau adevărul.

De azi înainte, trebuie să trăim, şi sigur vom trăi, sub pecetea adevărului, a neprihănirii şi a credinței în Naşterea Mîntuitorului nostru Isus Hristos. În ajunul naşterii Mesiei, românii şi-au căpătat libertatea !

Ziurel de ziuă nouă

Grigore ILISEI

Ziurel de ziuă nouă. Colind străbun de Crăciun ca o floare rară şi veşnică pe care nimic nu o poate ucide. Din gură în gură, din om în om Colindul a răsunat la Timişoara, la Bucureşti, la Braşov, pretutindeni unde a fost nevoie. Un colind însîngerat, un colind vestind naşterea unei lumi noi, pentru care ei au jertfit ceea ce este mai scump : viața. Blindatele mitralierele dictaturii odioase s-au năpustit asupra lor, asupra acestor ființe curate, cu mîinile goale, dar cu o forță granitică a credinței în triumful libertății. Ziurel de ziuă nouă. Ei, cei mai tineri ne-au demonstrat superb că nu sîntem pierduți, că n-avem de ce ne teme, că la urma urmei mai bine moartea decît viața în întemnițare a conştiinței, a sufletului. Ei, tinerii, martiri ai neamului ne-au dat cu acel colind de sînge al lor lecția înaltă a conştiinței civice. S-au rupt zăgazurile în noi, s-a risipit ca o ceață frica, şi astfel colindul a mers din gură în gură şi aşa va merge cît va fi acest pămînt murdărit de dictatura diabolic orchestrată, pe lîngă care dictaturile sud-americane par nişte jocuri de copii şi luminat de lucrarea de bine a celor mai curajoşi dintre noi, care au îndrăznit să rostească cu glas tare ceea ce de fapt gîndeam cu toții. În rîndul celor dintîi s-au aflat colindătorii de viață nouă. Un colind din păcate însîngerat de sîngele lor nevinovat. Ei sînt la temelia acestei lumi noi în care asemenea barbarii nici măcar în vis să nu se mai întîmple. Au fost înălțători în puterea lor de jertfire. Eram în după amiaza zilei de 22 decembrie 1989 la Studioul de Radio Iaşi, studiou desființat de dictatura clanului Ceauşescu în 1985, în preajma zilei Eminescului. Emiteam din nou, transmiteam incandescența eroismului şi măreției acelor clipe. A venit la noi, să scrie un reportaj despre reluarea emisiunilor Radio Iaşi o studentă de la Opinia Studențească liberă. Mi-a spus că a venit de acasă dintr-un sat de lîngă Piatra Neamț, pentru că a simțit că trebuie să fie în Iaşul studenției, în acel Iaşi studențesc care la 17 februarie 1986 s-a ridicat pentru a cere deşteptarea României. Cu o zi înainte, de 16 februarie, ieşiseră muncitorii de la Nicolina. Colindul lor de libertate nu s-a dus în pustie. Ziurelul de ziuă nouă a venit în sfîrşit. Să fie casa casă şi masa masă. Şi să vărsăm mereu lacrima sufletului nostru pentru însîngeratul colind din acest de neuitat decembrie 1989.

Colindul lor ne-a dăruit libertatea pe care mulți o credeam pierdută pentru totdeauna.

Mulțumirea noastră nu va fi niciodată destulă.

Să le fie țărîna uşoară.

Subiect de roman

Horia ZILIERU

1.
Încă mai trăiesc, într-un sat din Muntenia, o bătrînă care mai zăreşte raza soarelui c-o jumătate a ochiului drept şi un bătrîn care mai poate păşi doar sprijinit de subțiori. Ea repetă, pînă la un punct, drama Anei din „Ion" de Rebreanu ; el a fost, tot pînă la un punct, o „copie" a lui „Ion".
2.
Din părinți în părinți, n-au avut nici o unghie de pămînt. Cuvîntul *pămînt* le provoca în cuget cutremur şi coşmar. Pîrloaga primită la aşa zisa „împroprietărire" le-au redat-o, cu lehamite, „davîdovilor" indigeni, în alarma trompetelor de tinichea.
3.
Cît să urci pe spirala lui „a spune" pînă la rădăcina năpăstuirii ? Mă uit printr-un tub pregătit pentru meta/limbaj şi văd cum țăranul a ajuns o locuțiune a foametei. Îngerul negru are aureolă din coji de pîine. Pînă şi vita din curte a devenit un real secund. Unde s-o paşti ? Pe izlazul de luptă ? Păşunea de altă dată e o magie nepermisă. Să sacrifici vițelul vîrîndu-l în saci de plastic ? Vine omul legii şi te duce la „colțul roşu". Atunci, o legi de gardul sfatului cel popular, s-o ia de pomană. Dar nu-i vor decît pielea. Scheletul să-l îngropi noapte într-o rîpă anume aleasă. Neputincios, îi dai drumul în creerii pădurii, s-o mănînce lupii. Nemaipomenit : unele scapă nevătămate şi vin zbierînd la frunzarul lui Păcală. De la o vreme se înfățişează prin sat nişte şafeiți-geambaşi. Te trec într-un catastif şi-ți dau întîlnire (cu vitişoarele, se înțelege !) în Valea-Lupilor, unde se face „tîrgul". Capul de vită = prețul de-o oaie. Ca să ajungi acolo, pleci şi tu cu cei patru-cinci bărbați înarmați cu topoare şi în suflet cu statutul fricii. Se pregăteşte rugul regnului animal. Intri într-un obor improvizat, vin gealații (au un sistem cifrat), „plătesc", le căsăpesc, le vîră în saci de plastic, încarcă „daciile" şi abatorul ambulant pe căile ascunse ale „domnilor" se duce către Tîrgovişte. Nimeni nu vede, n-aude, nu-şi pune întrebări asupra variantelor acestui trafic. Recensămîntul, în sat, pe hîrtie, ia proporții egale cu acela cerut de „sus".
4.
Bătrînul şi bătrîna au dus şi ei pe *Dumana* la „sfat". Nici un rezultat. I-au dat drumul în pădure. Lupii n-au mîncat-o. Sedus de retorica bătrînei, a cumpărat-o un nenorocit. Anunțat, a venit omul cu arma. În țelul instruirii, țipîndu-şi ura ancestrală, află că două mii cinci sute de lei sînt într-un ştergar, printre lucruşoarele pregătite de îngropăciune, după datină creştinească. Caută cheia. Bătrîna se atîrnă de clanța uşii. Simplu artificiu : o loveşte cu patul armei peste degete. Confiscă. Urmează amenda : egală cu suma vînzării. Asta, dacă se achită în două zeci şi patru de ore, după ritualul legislației. Vine învățătorul satului (care a învățat de la bătrînă poezia lui Goga) şi o ajută. Se taie chitanță. Aproape oarbă, bolnavă de inimă, cade în genunchi, în „bătaia de aur" a revoluției agrare.
V.
Chitanța aceea e ținută la icoană. Şi mă întreb : de ce luau clandestinele „dacii" cu carne drumul Tîrgoviştei ?...

Aud un plîns, în timp şi spațiu, ca un etiom al absurdului devorator. Rezumînd, parcă, blestemul întors către *nomadul-pitic*, pe care nu-l putem fixa decît în peşterile arhaicului.

Bunii mei, cînd voi veni să vă sorcovesc, să-i dați fiului un pumn de cenuşă şi chitanța.

Redacția : Iaşi, Casa cu absidă, Centrul civic ; telefon (981) 16242 ● Administrația : Bucureşti, Calea Victoriei nr. 115, tel. (90) 506618.

COMITETUL PROVIZORIU DE COORDONARE :

Liviu Antonesei, Emil Brumaru, Al. Călinescu, Nichita Danilov, Daniel Dimitriu, Alexandru Dobrescu, Grigore Ilisei, Constantin Pricop, Horia Zilieru

● **Prețul unui exemplar : lei 5.**
Abonamente : 6 luni, 30 lei ; 1 an, 60 lei

Pentru străinătate abonamentele prin I.L.EXIM. — departamentul export-import presă, Bucureşti str. 13 Decembrie nr. 3.
P. O. BOX 136—137, telex 23226.

LA MULȚI ANI ÎN LIBERTATE ȘI DEMOCRAȚIE!

A DOUA EDIȚIE SPECIALĂ

CONVORBIRI LITERARE

Nr. 12 decembrie 1989

REVISTĂ FONDATĂ DE SOCIETATEA „JUNIMEA" DIN IAȘI LA 1 MARTIE 1867

EDITATĂ DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

Chipuri vechi, măști noi

Guvernul își propune în această primă fază a revoluției, să păstreze în funcțiune aparatul administrativ actual. E firesc. Fără o pașnică funcționare a societății civile se instituie anarhia, dezordinea, destructurarea vieții sociale. În asemenea condiții ar fi imposibilă crearea de structuri noi. Nu în năuceală, nu pripit se poate ridica organismul de care avem nevoie. Acest lucru trebuie să-l înțelegem, oricît de nerăbdători am fi să ne despărțim de pervertitul regim. Să muncim fiecare dintre noi acolo unde ne-am aflat rostul, să păstrăm ordinea, să conlucrăm, astfel, la normalizarea vieții. Altfel se creează o situație de care ar putea profita tocmai cine nu trebuie.

Dar, înțelegînd aceste stringente necesități nu trebuie, așa cum sugerează unii binevoitori, să nu ne mai gîndim deloc la reorganizare; să așteptăm ca aceasta să fie făcută, ca înainte, „de la centru". Păstrînd vechile forme, păstrăm șansa menținerii vechii mentalități. Să nu ne amăgim. Puține forme de organizare sînt universale, valabile pentru orice societate. Fiecare orînduire adaptează instituțiile, sau inventează instituții noi, care să o slujească. Mai ales orînduirea care abia s-a prăbușit nu permitea apariția niciunei forme de organizare care să nu o susțină. Și mai ales în domeniul ideologiei, culturii ș.a.m.d. Instituțiile (sau măcar unele dintre ele) din aceste domenii au fost astfel alcătuite încît să nu lase decît foarte puțin loc (dacă se putea, defel) inițiativelor care plecau de la „particulari"; au fost în așa fel organizate încît centralizarea excesivă, puterea de decizie pusă în mîinile unui număr foarte mic de „oameni de încredere", dificultățile de admitere a unor noi membri, criteriile după care se făcea admiterea etc — toate vizau un singur țel: controlarea riguroasă a personalităților, înăbușirea inițiativei, uniformizarea.

Menținute în forma actuală, vechile instituții favorizează menținerea vechii mentalități. Care e foarte adînc înrădăcinată în gîndirea multora. „Angajamentele", ca să mă refer numai la un aspect mai..., „nevinovat", au ținut prea mult timp loc de criterii de selecție pentru a nu fi lăsat urme adînci. În primele rînduri se află deja, ca urmare, unele din cadrele care slujeau această veche mentalitate.

S-ar părea, așadar, că ne învîrtim într-un cerc vicios. Pe de o parte menținem vechile structuri, pentru că e nevoie de liniște, de calm. Pe de alta, aceste vechi structuri susțin tocmai oamenii, și alimentează tocmai mentalitatea de care trebuie să ne despărțim. Acest lucru s-a văzut și cu prilejul unor schimbări care s-au făcut peste noapte. În vreme ce se mai trăgea și mai cădeau victime, au fost repede dați jos vechii oameni și au fost puși în locul lor alții. Au fost puși alții, dar după aceleași principii, pentru a menține aceleași forme de organizare. În locul întrebărilor creatoare, al analizei și reorganizării, au ieșit deasupra vechile „certitudini", ambițiile îndelung comprimate, „neo" carierismul. Schimbările de genul acesta sînt periculoase, pentru că pot da naivilor impresia înnoirii, cînd ele mențin, de fapt, o perfectă continuitate.

Care ar fi atunci soluția? ar putea fi întrebarea. Cred că în primul rînd nu trebuie să le dăm satisfacție carieriștilor. Apoi trebuie să încercăm să privim mai adînc la cauzele situației catastrofale la care ajunseserăm. Să fim toleranți, dar nu îngăduitori. Să căutăm oamenii competenți, dar, acum mai ales, în aceste prime momente, să-i alegem numai pe cei cu desăvîrșit profil moral. Cei fără caracter, oportuniștii, combinagiii, vor deturna sensul jertfelor de sînge, și lucrul cel mai îngrozitor ar fi ca de aceste jertfe să profite o nouă suprastructură care să difere prea puțin de cea veche. Îi cunoaștem fiecare pe cei din jurul nostru. Să nu îngăduim decît afirmarea celor care ani de zile s-au dovedit într-adevăr probi. Nu a celor care se grăbesc cu vorba, care-și întorc pe dos cămășile. Principiul etic și competența, sînt singura garanție.

Constantin PRICOP

Comunismul—ideologie științifică?

„La noi în țară, Stalin e la pămînt, Lenin se clatină și acum pornim atacul împotriva lui Marx".

Valensa

Am avut adesea ocazia să-ntîlnesc persoane care să afirme că: „În teorie, comunismul e bun, doar modul cum este aplicat în practică este reprobabil!" Oare așa să fie? Întrucît se pare că ar exista un consens general referitor la faptul că aplicarea comunismului este de-a dreptul falimentară, nu mă voi ocupa de acest aspect, căci n-ar fi altceva decît: „Enfoncer des portes ouvertes" (cum zice francezul). Voi încerca să răspund la următoarele întrebări: „Poate reprezenta ideologia comunistă un ideal, este ea o ideologie științifică sau o utopie?"

În primul rînd, să vedem ce legătură este între comunism și socialism. Manifestul partidului comunist scris de Marx, și care constituie actul de naștere al ideologiei comuniste, începe cu cuvintele: „O stafie umblă prin Europa, este stafia comunismului." (În treacăt fie spus că Marx, în această frază se dovedește a fi un vizionar, căci, în clipa de față, comunismul în Europa a ajuns mai mult o stafie sau chiar un strigoi) (Să mă ierte cei care mai văd în comunism în momentul de față și altceva decît un strigoi). Așadar, Marx vorbește de comunism cu trăsăturile caracteristice cunoscute (cum ar fi de exemplu „de la fiecare după capacitate, fiecăruia după nevoi"). K. Marx era un teoretician, care n-a avut posibilitatea să verifice dacă structura socială preconizată de el e viabilă, sau o simplă utopie ca atîtea altele. Apoi, a venit Lenin, care a promis muncitorilor că va introna comunismul (comunismul lui Marx), dar a constatat, după ce a învins din punct de vedere militar, că pur și simplu nu merge. Atunci, ca un **Deus ex machina**, a inventat socialismul. Socialismul exista și înainte de a-l fi inventat Lenin, un socialism de tip scandinav, dar acesta însemna cu totul altceva: nu-și propunea, de exemplu, să ajungă la putere prin violență, nu presupunea dictatura proletariatului etc. Dar, dacă cele două noțiuni de socialism sînt așa de diferite, de ce nu i-a dat Lenin un alt nume, orice nume? Părerea mea este că a făcut-o tocmai pentru a crea confuzie, a induce în eroare, a da impresia că, de fapt, această primă fază intermediară plină de greutăți, lipsuri, teroare, acest purgatoriu necesar ajungerii în paradisul comunist nu-i decît un socialism de tip scandinav. În consecință, mi se pare mai corect și cinstit de vorbit de cele două faze ale comunismului, așa că în restul articolului, prin comunism voi înțelege tocmai această primă fază numită de Lenin socialism, căci ea s-a arătat cît de cît viabilă (a depășit 70 de ani), pe cînd, referitor la a doua fază (cea denumită de Lenin comunism), nu avem nici o garanție că va apărea vreodată.

Se spune că pomii se judecă după fructe. Dar atunci, cum poate fi considerată ideală, bună, sau măcar acceptabilă o ideologie, care a dat naștere la astfel de monștri ca Ceaușescu, Enver Hogea, Honeger, Jivkov, Lenin, Mao Tse Dun, Pol Pot, sau Stalin? Înseamnă că, în structura ei, există niște deficiențe grave, care permit acapararea puterii de către niște dictatori fără scrupule și că odată ajunși la putere, aceștia, în general, cu foarte mare greutate mai pot fi debarcați. Dar, înseamnă ceva mai mult, și anume că, în cadrul unui asemenea sistem, de obicei, ajunge la cîrmă un asemenea dictator. [Pentru cei care ar considera că l-aș fi introdus pe Lenin în mod abuziv și nejustificat în această listă, voi aminti că tatăl meu, slavistul și etnograful Petru N. Caraman, a găsit în timpul ultimului război mondial într-o bibliotecă din Chișinău niște fotocopii după o serie de ordine ale lui Lenin, care sunau cam așa: „Ivan Ivanovici să fie executat pînă mîine în zori, împreună cu toată familia sa", iar pentru intelectualii, care ar ridica obiecții, le voi spune că același Lenin e de părere că (și această frază se poate găsi și într-unul din volumele operelor sale complete): „Intelectualii nu sînt crema societății, cum se spune, ci baliga ei". De altfel, această frază a lui Lenin mai este menționată (cu indicații bibliografice precise) și în primul volum al „Arhipelagului Gulag" al lui Soljenițîn].

Și acum ,referitor la aspectul utopic al iedologiei comuniste voi menționa mai întîi că este absurd să-ți închipui că este suficient să dai un decret prin care să hotărăști dispariția instinctului de proprietate și acesta, ca prin farmec, să dispară. Exemplele abundă (este suficient să ne gîndim cum te servește un negustor în prăvălioara lui și cel dintr-un magazin de stat, sau cum își lucrează țăranul peticul lui de pămînt în comparație cu munca sa pe terenurile colhozurilor. O altă eroare gravă este înlocuirea economiei de piață printr-una planificată și centralizată, care a contribuit (pe lîngă corupție) la catastrofa economică pe care am constatat-o cu toții.

Viabilitatea utopiei comuniste a fost asigurată în diferite țări aproape exclusiv de aparatul de represiune, după cum știm cu toții.

Petru CARAMAN

Steag

Nichita DANILOV

Sînt unii care ar fi dat doctoratul nu numai Doamnei, ci și cățelușelor sale. Să mai vorbim oare de buldogii Domnului? De mîinile care au aplaudat frenetic, pînă au făcut răni în palmă? Spurcată e oare apa în care aceste mîini și-au stins fierbințeala aplauzelor? Vinovată e chiuveta sau oglinda în care se reflecta chipul? Dar apa care amenința buzunarele? Portmoneul întotdeauna plin de bancnote foșnitoare. Degetele ce le numărau în grabă. Biroul din care puteai să scoți dacă nu whisky, măcar vodcă. Și dacă nu Pall Mall sau Kent, atunci măcar BT sau DS. Și oare era puțin?! Mai aplaudă astăzi mîinile în propriul lor buzunar? Nu se frămîntă acum acolo? Nu se ascund una de alta?

Dar elicopterul prezidențial, dar covorul pe care călcau tălpile lui uriașe? 45 de centimetri sau mai mult? Ce spunea firul de iarbă ascuns sub covor? Ce spune cîmpul proaspăt arat în care s-au înfipt din greșeală cizmele lui? Se trage-ndărăt?

Și cîtă igienă! Și copiii cu sărutul lui arzînd pe fiecare obraz. Cum se va întinde plaga. Vinovați sînt părinții, dascălii? Cine i-a împins în primele rînduri? Cine i-a pregătit pentru ca gura lui să-și poată depune sărutul?! Oricum, cineva trebuia sărutat! Vinovat e cumva cel care i-a întins obrazul? Nu mai bine ar fi fost pălmuiți? Și iarăși mîinile care au aplaudat scena, vai, unde se ascund acum? În lanul de grîu secerat și iarăși lipit de pămînt? Încotro va migra ecoul aplauzelor? În care săli?

Dar porumbul legat cu sîrmă pe marginea șoselei a plîns? Plantat și replantat din nou! Dar cifrele ce creșteau halucinant?

E de mirare deci că steagul tricolor fîlfîie acum pe străzi fără stemă, cu gaura rotundă în locul ei?! Nici un bolovan n-ar atîrna mai greu! E de mirare cînd unii spun că aceasta va trebui să rămînă stema României, fără să justifice și de ce?!

Vreți o justificare? Vom găsi una simbolică: prin gaura aceasta din tricolor se vede totuși cerul. Aveți un simbol mai bun?!

Și-apoi, mai bate și vîntul...

Ora examenului de conștiință

Al. DOBRESCU

E greu să te obișnuiești cu gîndul că ești, într-adevăr, liber. Sîntem, în sfîrșit, liberi, dar încă nu ne purtăm ca niște oameni liberi. Dictatura ne-a înfometat, ne-a ținut în frig și întuneric. Însă a făcut ceva infinit mai grav: ne-a mutilat pe dinlăuntru. A turnat în noi, încet, metodic, frica și ea s-a insinuat în toate celulele corpului, ajungînd să-l stăpînească. Ea, frica, ne-a controlat, ca cel mai nemilos gardian, mișcările, ne-a silit să ne înghițim cuvintele înainte de a le rosti. Nu cenzura instituționalizată, ce-și arogase în ultimul timp atribuții de-a dreptul grotești, căci suspecta de dizidență aproape întreg vocabularul limbii române, a avut cele mai nefaste consecințe, ci corespondenta ei în intimitatea strictă a individului — autocenzura. Frica n-a dispărut odată cu cei care au răspîndit-o. Abolirea cenzurii oficiale n-a putut anula cenzura interioară. Ea continuă a sălășlui în fiecare dintre noi și ne trage de mînecă ori de cîte ori ne luăm inima în dinți spre a spune ceea ce gîndim și simțim. Va trece vreme, mi-e teamă că multă, pînă să ne lepădăm de acest paralizant reflex condiționat și să deprindem exercițiul libertății.

Mă uit la televizor, ascult radioul, citesc ziarele și sînt cutremurat de ravagiile pe care le face apăsătoarea moștenire a limbajului de lemn al fostei tiranii. Bucuria de a fi liberi, indignarea față de atrocitățile comise de securitate, durerea provocată de moartea zecilor de mii de oameni nevinovați, aderarea la platforma Frontului Salvării Naționale, însăși hotărîrea de a munci pentru reclădirea țării sînt exprimate tot cu vechile, osificatele mijloace, cu sintagmele calpe, singurele autorizate de **barbarul clan al Ceaușeștilor**. Urmărind secvențele de la procesul capilor acestei familii ce a umilit și batjocorit un popor, mi s-a făcut pur și simplu greață de ușurința cu care debitau, în ceasul judecății, tot sloganurile cu care ne asurziseră două decenii și jumătate. Nu speram să-i văd cuprinși de remușcări, turnîndu-și cenușă în cap ori implorînd clemență. Însă mă așteptam ca măcar atunci să vorbească omenește, să renunțe la agramatele lozinci, să întrebuințeze și alte vorbe decît acelea repetate cît s-au găsit în fruntea țării. N-au fost în stare, lăsînd și de astă dată o impresie penibilă. Acești doi analfabeți, uzurpatori de titluri academice, au împărățit nestingheriți peste neamul nostru. Știm, în linii foarte generale, prin ce mijloace. Nădăjduim că, în curînd, vom avea o imagine mai amănunțită a incredibilului aparat de represiune tocmit să le asigure puterea. Alta e însă întrebarea: cum a fost posibil ca un ignorant să ocupe funcția supremă în partid? Nu e o întrebare retorică. Dacă a ajuns liderul partidului, e numai pentru că cei din preajmă i-au înlesnit ascensiunea. Greu de admis că nu i-au cunoscut adevăratul chip, că s-au lăsat înșelați de aparențe. Vreau să spun că răspunderea pentru suferințele acestui popor, ale căror proporții depășesc cea mai neagră imaginație, nu revine doar sceleratului, ci tuturor acelora care, acum douăzeci și cinci de ani, l-au propulsat în vîrful ierarhiei partidului. Cum și celor care, imediat după aceea, i-au încuviințat actele iresponsabile, l-au încurajat, s-au solidarizat cu el, au declanșat **și întreținut cultul personalității**. Faptul că, în sînul unui partid intitulat comunist, au existat condiții favorabile pentru o asemenea ascensiune a compromis grav și, cred, definitiv partidul, lipsit, după patruzeci și cinci de ani de guvernare, de orice autoritate morală.

Pentru intelectualii înrolați în partid, răsturnarea dictaturii personale — în secret dorită și așteptată de toți oamenii de bine — ridică grave, aproape insolubile probleme de conștiință. Indiferent că recunoaștem sau nu acest lucru, toți sîntem, într-un fel ori altul, pătați, compromiși. Unii mai mult, alții mai puțin. Dacă ne vom privi în oglindă, fiecare vom avea să ne reproșăm ceva. Măcar o tăcere, măcar o abdicare, măcar o lașitate, măcar o minciună rostită cu seninătate. Există, desigur, tot felul de scuze plauzibile, cu care sîntem înclinați a ne adormi remușcările, între ele cea mai răspîndită fiind aceea că, la început, am crezut sincer în declarațiile tiranului, în aparența de democrație instalată în deceniul al șaptelea. Ne mințim singuri. Pentru că discursurile lui erau, atunci, la fel de agramate ca și în anii din urmă, iar demagogia și intoleranța lor aceleași. Am văzut, dar ne-am făcut a nu băga de seamă. Ne-am zis că sînt simple amănunte, corijabile în timp, deși știam bine că erau semnele unor vicii structurale. Dacă ne-a speculat patriotismul în modul cel mai nerușinat, înseamnă că noi înșine am fost surzi și orbi, că am avut o sumară, îngustă, falsă înțelegere a patriotismului. Faptul că, și după moartea lui, perpetuăm din inerție limbajul de lemn dovedește că am fost dispuși a ni-l însuși la perfecție, transformîndu-l în singurul nostru mijloc de comunicare. Ceea ce e departe de a ne face cinste. Scuzele ne acuză încă mai tare decît faptele noastre și la judecata supremă va trebui să dăm socoteală.

Este momentul să ne facem un necruțător examen de conștiință, să ne cîntărim nu doar faptele, dar și gîndurile niciodată mărturisite, poate că ultimele la fel de vinovate pe cît și cele dintîi. Să ne scrutăm, așadar, fără menajamente, întrebîndu-ne dacă povara lașității ne lasă a ne uita drept în ochii semenilor. Probabil că atunci nu vom mai avea tupeul de a ne bate cu pumnul în piept, de a ține cu dinții de posturi ori a alerga după funcții. E trist, e revoltător să vezi cum persoane de o impuritate imună la orice detergent se zbat și izbutesc să iasă în față, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, de parcă toți tinerii curați și-au dat viața numai ca să le fie bine pe mai departe lor, impostorilor de profesie. Și, în acest timp, oamenii cu adevărat cinstiți și competenți, gata să pună umărul la refacerea țării și a știrbitului ei prestigiu, stau, precum au stat și pînă acum, cu modestie în umbră, nevăzuți îndărătul perdelei de demagogie. Să-i scoatem la lumină, să-i punem în locurile meritate, să-i înconjurăm cu respect și iubire, oferind tineretului datorită căruia sîntem liberi mentorii de care are atîta nevoie.

Eroismul trestiei gînditoare

Virginia BURDUJA

Biblioteca centrală universitară, tezaur de cărți rare, arzînd toată noaptea care nu se mai sfîrșea, pinacoteca națională în flăcări, tablouri căzute pumn de cenușă pe pardoseala muzeului. Acoperită de un strat inform, cioburi de sticlă, hîrtie, pînză, lemn, carbonizate. Pereții lăcașului artei ciuruiți de gloanțe. Cărți și tablouri jertfite cu aceeași demențială ură, lucrări ale spiritului uman fiind, cu care s-a tras asupra tinerilor. Asupra eroilor miracolului românesc. Cum să ucizi copii, tineri? Fărădelegi unice în istorie. Dar pe măsura criminalului program de distrugere a ființei biologice și spirituale a poporului român, conceput și înfăptuit cu o ură și îndîrjire neegalate încă. De un tiran fără seamăn în istorie. Caligula? Dracula? Duvalier? Mărunți în nemernicia lor. Mai curînd toți Marii inchizitori trimițîndu-și din bezna timpului genele către o singură ființă ivită spre îndelunga și umilitoarea noastră suferință pe pămîntul României. Supremul Vînător și Călău al Spiritului omenesc, al Tinereții. Urînd înverșunat ceea ce nu putea înțelege în desăvîrșita lui ignoranță. Cînd a sunat oare gongul coșmarului fără de sfîrșit al prigonirii cugetului, cel mai de preț dar lăsat omului pe Pămînt? Pentru mine în vara lui 1971, cînd am citit în „Scînteia" hotărîrea Consiliului Culturii și etc. de a suspenda spectacolul cu „Revizorul" lui Gogol în montarea lui Ciulei „promovat" ulterior director al teatrului din Baia Mare. Diabolica sarabandă a culminat cu dresarea copiilor noștri, cu înfometarea minții și a trupului lor. Copii mulți dorea tiranul, cît mai mulți. Care să-l aplaude, să-l ovaționeze, să-i înalțe imnuri de slavă. Dar copiii cu destine programate s-au ridicat făclie, sfărîmînd cursele întinse de Supremul Vînător și Călău în sufletele, în mințile, în viața noastră cea de fiecare zi. Nu au putut accepta existența de trestie gînditoare mereu plecată bunului plac al Ignoranței. Al Dictaturii. Au luptat și luptă încă, au căzut eroic, jertfe pe altarul Libertății, Adevărului, Demnității. Sperînd asemeni tuturor creatorilor lumii în victoria Binelui asupra Răului. Asupra Crimei.

Moartea copiilor, a tinerilor, a cărților, a operelor de artă dispărute acum nu o vom uita niciodată, nu avem voie s-o uităm. Prin ea renaște un popor, o spiritualitate cu adevărat eliberată. Jertfă scumpă inimii și sufletului nostru, ea ne va călăuzi lucrarea, a minții și a brațelor, de refacere și înălțare a pămîntului românesc.

Morții noștri

Cornel George POPA

Tot ce se întîmplă este cutremurător și un sentiment de sălbatică bucurie amestecat în părți egale cu oroare și spaimă ne mistuie pe fiecare din noi, aceia care nu luăm direct parte la lupte, care dormim în paturile noastre și respirăm un aer nesfîșiat de gloanțe.

Mi se pare nedrept ca unii să sufere atît de mult iar alții, datorită împrejurărilor, să beneficieze, într-un anumit sens nelegitim, de fagurii auriți ai libertății pentru care un număr înfricoșător de oameni au plătit cu cea mai scumpă monedă posibilă, aceea a propriei lor vieți.

Pentru o minte omenească normală un număr atît de mare de morți nu poate însemna decît apocalipsul și, deci, nu-l poți cuprinde.

Trăim ore fierbinți, zdrelite de șuierul sinistru al gloanțelor, zile de lacrimi și sînge și bucurie și durere. Niciodată în istoria modernă a României raiul și iadul nu au stat mai aproape, niciodată „Diavolul și bunul Dumnezeu" nu s-au înfruntat cu o mai mare încleștare de forțe niciodată nu am murit și ne-am născut de zeci de ori în aceeași secundă.

Zilele au o atît de mare densitate a vieții triumfale și a morții totodată încît pielea și răbdarea lor obișnuită cu de toate se desprinde încet-încet de pe oasele albe și mirate pînă la dezgolirea totală a cotidianului de orice înțeles logic și atingerea unei zone a fabulosului în care spaima și fericirea, dezgustul și mînia coexistă în aceeași fierbere unică, spălîndu-ne de toate viciile și purificîndu-ne cu flacăra lor orbitoare, de foc ce arde parcă sub ape.

Tot ce se întîmplă este senzațional, tot ce trăim este uluitor. Aș putea spune, cred, că singurul lucru constant al fiecărei zile este răsăritul soarelui dintr-o direcție pe care o cunoaștem deja și previzibila cădere a nopții după un anumit număr de ore. În acest sfîrșit de decembrie cînd, calendaristic vorbind, sînt orele cele mai scurte ale anului, noi, în modul cel mai adevărat cu putință, le trăim pe cele mai lungi ale neamului nostru, deoarece fiecare din ele conține zeci și zeci de vieți posibile. Dormim în fugă și așteptăm cu înfrigurare ca întunericul să se risipească pentru a ne vedea iarăși la față, pentru a ne convinge că există miracole, că, mai mult decît aceasta, le trăim la scară națională, și că fericirea este în general o stare accesibilă.

Țara întreagă palpită asemenea unei inimi strînsă într-o mănușă de chirurg, și transplantul atît de dorit cînd pare să reușească, cînd ne dă frisoane, cînd stagnează de-a dreptul, paralizîndu-ne imediat, la fel ca la atingerea unui fir sub tensiune, cu incertitudinea umedă a lucrului în plină desfășurare...

Cu toții am vrea ca operația să se sfîrșească mai repede, și să putem în sfîrșit striga că e bine! e bine! e bine! După o atît de lungă așteptare e firesc să dorim ca operația să fie la fel de ușoară ca o extracție dentară însă legic nu e posibil.

Totuși, sîntem convinși cu toții: vom reuși. Semne bune noul an are. Vom reuși. Trăiască România liberă, odihnească-se în pace morții noștri, Dumnezeu să-i binecuvînteze!

•

Profet istoriei noastre

Irina ANDONE

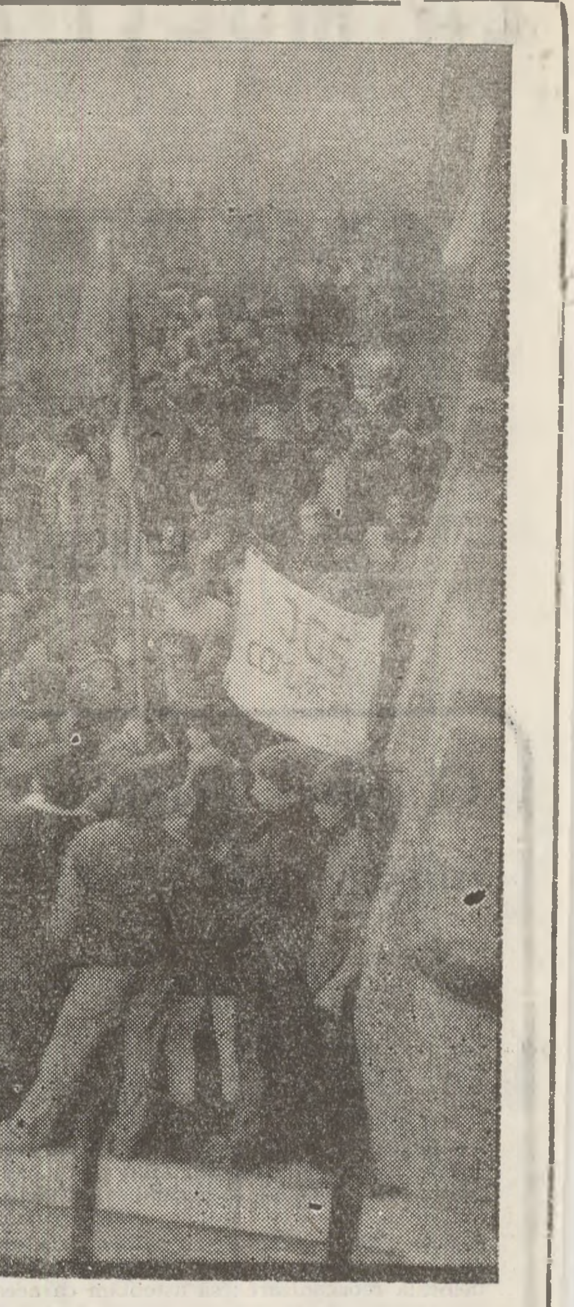
Eminescu s-a dovedit de multe ori profet istoriei noastre; profeția jurnalistului și profeția gîndirii abstracte: „Dacă spiritul unui rău va fi mare, el va trage la cumpănă mai mult decît mii de oameni buni". Simțim cu toții gustul de cenușă al acestui adevăr, acum, cînd încă se mai sting suflete pentru dreptatea din urmă.

„Martirul eroul și înțeleptul sunt numai trei forme ale unei și aceleiași substanțe: adevărul. Pentru cîteșitrei există un sacrificiu pentru un lucru care nu sunt ei înșiși și care se răsfrînge asupra semenilor lor (...) Dacă vrei să știi viitorul unui popor, uită-te la crucile și literatura lui. Dacă ea e tristă -10^{100}, măsura de energie, virtualitatea de dezvoltare ulterioară este +10". Fie asta o profeție!

Să ne ferim a vorbi mult, a spune lozinci noi, să ieșim din reflexele condiționate prin care au vrut să mecanizeze un neam întreg. Imensul rău pe care ni l-a făcut vechiul regim a fost uciderea încrederii și prin batjocorirea cuvintelor. Să le lăsăm în pacea lor de dicționar, să se reculeagă; sînt și ele trupuri vătămate.

Trebuie să învățăm a face din *adevăr* și *libertate* cuvinte trăite, fără a le repeta îndelung cu glas tare. Să nu le întinăm aureola sfîntă, să ni le spunem în suflet, în tăcere. Numai așa vom scăpa de teroarea cuvintelor goale care pînă mai ieri ne-au sunat obositor în auz, pînă la vlăguire, pînă la scepticism. Să păstrăm în memorie amarul anilor ce au trecut, răscumpărîndu-l și pomenindu-ne morții prin faptă. Cuvintele sînt auxiliar, ele urmează faptei, nu i se pot subtitui. E vremea să arătăm fiecare ce poate acolo unde s-au terminat vorbele. Acolo începe ființa noastră morală.

„Abstracțiunile nu produc căldura sufletească necesară organismul moral nu le poate asimila".

Frica de a fi cinstit

Val CONDURACHE

Am spus-o cu toții sau aproape cu toții: ne-a fost teamă. Am mințit de teamă. Am tăcut de teamă. Am plecat din țară de teamă. Ne-am pus o mască peste suflet, de teamă. Stînd acum și privind în urmă, la mine și la alții, mă cutremur. De ce ne-a fost teamă?

Pe cînd eram copil, pe cînd eram copii, ne temeam ori de cîte ori ne făceam vinovați de ceva. Care copil nu este vinovat de ceva? Dar noi, de ce ne făceam vinovați, pînă nu demult, ca să ne fie teamă? Ce lucru murdar ascundeam în conștiințele noastre, ce mari păcate aveam pe suflet? În afară de măruntele păcate omenești pentru care vinovată e Firea?

Aceasta a fost grozăvia: *noi ne-am temut pentru că nu eram vinovați, pentru că asupra cugetului nostru nu apăsa greutatea nici unui păcat. Noi am trăit cu frica de-a fi cinstiți. Și cu cît ne știam mai cinstiți, cu atît creștea frica.*

Ucigașul nu trăiește niciodată cu frica de a fi ucigaș, nici hoțul cu spaima de-a fi hoț, ci numai cu teama de-a nu fi prinși și pedepsiți. La fel și noi: trăiam cu groaza că într-o bună zi ni se va spune, sînteți cinstiți, sînteți nevinovați. Știam ce ne așteaptă și mai știam că blestemul acesta, al nevinovăției, ni s-a înfipt în carne, ca un stigmat, pentru toată viața, pînă la sfîrșitul zilelor noastre.

Și au venit copiii și au venit cei foarte tineri și au strigat: sîntem nevinovați. Și s-a tras. Asta ne-a dovedit tuturor că vina noastră era, într-adevăr, aceea de-a fi nevinovați. Numai că ei, copiii, cei foarte tineri ne-au arătat că teama noastră nu ne-a folosit la nimic. Ei ne-au eliberat pentru că nu le-a fost frică să fie cinstiți. Ei au știut, mai bine decît noi, că cea mai grea povară e să te știi doar tu nevinovat.

